

NEMERE.

Politikai, közgazdasági és társadalmi lap.

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer, kedden és pénteken.

Ár a:
Egész évre . . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . . . 1 ft. 50 kr.

A szerkesztő irodája:
Halpiac 97. szám,
Kiadó-hivatal ugyanott.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért 4 kr.
1--10 sornyi hirdetés ára mindíg 40 kr. — Bélyegdíj minden igtatáskor 30 kr. —

Nagyobb hirdetéseknel alku szerint. — Hirdetések felvé- tetnek a szerkesztőségnel.

Brassó, szeptember 8.

Hogy politikai állásomnak teljesen megfelehessek és publicisticai működéseimben semmi által se legyen korlátozva, leléptem a tanszékről, melyet a brassói r. kath. főgymnasiumban betöltöttem. A nagy ügynek, melynek már annyit áldoztam. Áldozatul hoztam e díszes állást is, melyet mint a birodalom legifjabb tanára két év előtt foglaltam el, s melynek jövedelme nélkül lehetetlen lett volna, a „Nemere“-t eddig fenntartanom. E lemondásért erkölcsileg kárpótoljon engem bizalma, részvéte és elismerése azon közönségnek, melynek érdekében e lépés is történt. Az anyagi áldozatot legalább is egyensúlyozni fogja a t. közönség fokozódott, tömeges pártfogása.

Bizalomteljesen teszem a t. közönség kezébe ez ügyet, melyet támogatni, pártolni — hazafiai kötelessége.

Szükségesnek tartom néhányat megerősíteni azon okok közül, melyek miatt a „Nemere“ július 4-étől mostanig szünetelt. Addigi nyomdásunk beszüntetvén a nyomtatást, nem volt alkalmam a t. közönséggel a lap felfüggesztésének okát és tartamát tudatni. A „Hon“ szives volt egy erre vonatkozó nyilatkozatot közzétenni, de kimaradván a jegyzet, melyben a hazai lapokat e közlemény szives átvételére felkértem — alkalmasint csak kevesen ügybarátaim közül olvasták, hisz erdélyi lapok is a „Nemere“-t részvényhiány miatt megszüntnek declarálták. Hogy nem jelenhetett meg augusztus elején, mint ígérve volt, tulajdonítható azon késedelemnek, melyet nyomdánk elhozása, berendezése és felállításának okozott. Hogy az a közben bekövetkezett számos reclamatióra és magán levélre nem feleltem, annak oka Brassótól távollétem, mivel alkalomszerűnek tartottam a vidéket beutazni, hogy atényező viszonyokkal és egyénekkel megismerkedjem s lapom számára munkatársakat és megbízható, rendes levelezőket szerezzek, mi teljes mértékben sikerült. Alkalmam volt személyesen meggyőződni arról, hogy a „Nemere“ hiánya általában érezhető volt, hogy szellemi és anyagi pártolást remélhet.

A viszonyok a „Nemere“ megjelenése körül most minden tekintetben egészen megváltoztak. — A lap beltartalmát illetőleg a szerkesztésre nézve nagy könnyebülés, hogy a „szász“ ügyet nem fogjuk többé politikai kérdésnek tekinteni. Most, midőn már illetékes ténylező befolyása alatt rég elkészült a tervezet az összes birodalom rendezésére, szó sem lehet nem csak szászföldről, szász egyetemről s a t., de a királyföld külön organizatiójáról sem. És ezzel fölöslegessé vált specialis vidéki politikánk a szász burokratismussal szemben, s ha ezután ez ügyben socialis ferdeségeket vagy municipális jogtalanságokat fogunk megróni, ezáltal csak általános társadalmi hivatását teljesítjük a vidéki sajtónak.

És így alkalmunk lesz minden figyelmünket és erónket a Székelyföld összes érdekeinek képviselésére fordítani. A „Nemere“ eddigi főfeladata s mondhatni létoka a szász burokratismus elleni harc volt; most midőn minden viszonyainál fogva oda van utalva, hogy a Székelység tulajdon közlönye legyen, főtörekvésünk lesz kimutatni, hogy Erdélyben a nemzetiségi separatisticus törekvések ellensúlyozására a legtermészetesebb, legméltányosabb mód a székely elem emelése, megerősítése.

Erre nézve sikerülni fog a Székelyföld jeleseinek támogatását és pártolását megnyernem. Kilátásom van Kolozsvárról és Budapestről is közreműködőket szereznem, mely czélból nem sokára a fővárosba utazom. Irodai munkákra helybeli munkaerők fognak rendelkezésemre állani. Ezekhez számítva azon körülményt, hogy tanári állomásomról lemondván, minden tevékenységemet a „Nemere“ körüli működésre fordítom, a t. közönség biztosítva lehet, hogy a „Nemere“ ezután rendesen, változatosan és czélszerűen lesz szerkesztve.

Több oldalról kifejezett kívánatnak engedve a „Nemere“-ben ezután eredeti és fordított szépirodalmi dolgozatok: költemények, beszédek, értekezések, elmefuttatások s a t. számára rendes tárczarovatot nyitok.

A lap kiállítása és kiadására befolyó körülmények is lényegesen átalakultak. A brassói magyar szellemi, társadalmi és i. artörekvések fejlesztése és támogatására, és kivált a „Nemere“ fenntartására rég érezvén szükségét egy magyar nyomdának Brassóban, számos kísérletet után végre sikerült — Gyula-Fehérvárról volt jónévű nyomdatulajdonos Pollák Mórt üzlettársammal nyervén — helyben jól berendezett magyar nyomdát nyitnom, a melyre vonatkozó hirdetményt van szerencsém a t. közönség hazafias figyelmébe ajánlani.

Üzlettársam magára vállalván az előfizetések és hirdetések kezelését, a lap adminisztrációját és expeditióját, e tekintetben a rendről és pontosságról ugymint a külkiállítás csinjáról kezelkedni fog.

Mindezáltal magam jogosítva érzem az előfizetési iverket bizalomteljesen a t. közönség elé terjeszteni, remélve, hogy minden székely a maga körét szivesen fogja a „Nemere“ pártolására buzdítani.

A „Nemere“ megjelenik hetenkint kétszer, kedden és pénteken egy nagy iven. Ára 1 évre 6 frt., fél évre 3 frt., negyed évre 1 frt 50 kr. Az előfizetés október elejétől fog számítani. Szeptember havában a lapot inkább csak a t. közönség tudósítására fogom használni, miert is az csak alkalmilag fog megjelenni.*) Az előfizetéseket kérem gyorsan a „Nemere“ szerkesztőségéhez Brassóba küldeni.

A juliustól számítandó negyed vagy félévi előfizetéseket októbertől fogom számítani az illető időre; azon t. az előfizetők kik még inaktívak voltak, sziveskedjenek engem kívánatokról értesíteni.

Ha elegendő számú előfizető jelentkezik, t. közönségemnek a lap bővítésével vagy többszöri kiadásával fogok kedveskedni.

Herrmann Antal,

a „Nemere“ felelős szerkesztője és kiadó-tulajdonosa.

*) Körülbelül hetenkint egyszer.

TÁRCZA.

A vágvidéki székely telep felosztása.

(Folytatás.)

Fölteszszük azt, hogy a vágvidéki székely telep már 1146 körül keletkezett, ugy valószínű az is, hogy a régi székely szervezet hozott át ide is, ámbar a kereszténység idejében (különösen I. Béla óta) már a hivatalnevek megváltoztattak.)

A pogány szervezet szerint az egész nemzet fölött állott a fő-rovóban mint vallási, hadi és törvényszéki elnök (rector supremus) három nagy gyulával (nagy birákkal); a nemzet hat törzsét kormányozta hat nagy rovóban hadi s hat kis gyula törvénykezési tekintetben; ezek mindegyike alatt állott 3-3 harkász (albiró); mindegyik harkász alatt volt 5 kis bán; ezek alatt egy-egy lovas és egy-egy gyalog százados 10 tizedessel a gyalogoknál. A lovas százados alatt 20 főur (primor, főnép, 5 lóval) és 100 lófő (lovag, primipilus); a lovagok nagyobb rangúak voltak a gyalog nemeseknél (pixidarius). Ezen alsóbb

*) „Quo tempore post jussit Bela vajvoda Ultrasilvaniae, ut non amplius dignitates more antiquorum nominarentur, non familiae, non arces, non villae, non castella, verum Sanctorum nominibus insignirentur; unde factum est, ut plures viri nobilissimi, milites siculi, ascendentes suos ignorarent et litteralia comburent. In tanta confusione tamen reperti sunt aliqui, ut etiam contra voluntatem regis antiqua antecessorum nomina ut suos domesticos lares servarent, ut praesertim in terra Trisedis — Terrae autem modernae sedis Udvarhely: Ugron, — Zéköl (Székely), Turek (Török), Comkattak (Szombatiak, görög írással). Attamen dignitatum honorificatum nomina amplius non audiebantur, non Rabonban supremus Rector, sed Comes Siculorum non Gyula Harkász, sed Vicecomes Siculorum etc.“

tisztségek később is megmaradtak egész az állandó katonaság behozataláig.

Hogy a vágvidéki székely telepet IV. Béla alapította vagy legalább újrászervezte, nagyobb valószínűséggel bir. Ezen király a tatárjárás után az elpusztult vidékeket betelepítette; várakat építtetett, a vitélő várjobbágyokat lajstromba iratta, a földművelő várnépből és a királyi udvarnokokból is számosokat emelt vitélő várjobbágyokká, a Szent István jobbágyainak szabadságaival adományozván meg őket, mint ezt Trencsén várával is tevé. E vidék tehát alkalmas lett a székelyek egy csapatának letelepítésére is. IV. Béla közlött okmánya szerint kezdetben saját ispánjuk (per comitem suum) által kormányoztattak. Ha ezen ispán (a csiki krónika szerint) egy rangú volt a gyula és harkásszal (vicecomes), ha csak a kis harkásszal is, a csapat 5 hadnagyságot 10 századdal képezett, és így 500 lovas és 500 gyalog vitéből állhatott; tehát az egész telep legalább is 5000 lélekből állott már 1245 körül. Ha azonban a „comes“ alatt az erdélyi székely ispán értendő, ugy a vágvidéki székelyek csak egy lovas és talán egy gyalog századot képezhettek 1000—1500 lélekszámmal. — Azonban ezen szám később (1263 után) folyvást növekedett, nem csak a születések, hanem hozzávándorlás által is; mert a nemesi jogok gyakorolhatása (sicut servientes regales) folyvást vonzerőt gyakorolt az erdélyi székelyek átvándorlására is.

Mi lett idővel ezen vágvidéki székelyekből?

IV. Béla szabadságlevele alapján a vágvidéki székelyek testületileg nemesi jogokkal éltek, miből

önként következik, hogy ezen székelyek idővel nem csak testületileg, hanem egyénileg is nemesi jogokat igényelhetek. Még IV. Béla alatt nem mertek, sőt V. István és egy ideig IV. László alatt sem akartak egyéni nemességet követelni; de már az 1279-iki országgyűlésen az határozattván, hogy a kunok, miután a nemesek minden jogaiban részesítettek, ezeknek honvédelmi kötelességeiben is osztozzanak és a nádor törvényszéke alá tartozzanak; de különösen, midőn IV. László a kunokat Hód tavanál (1281) legyőzte és a segítő székelyeknek szolgálatuk és 80 lovasukért Aranyos széklet adományozta: ezen intézkedések a vágvidéki székelyeket felbátoríthaták a személyes nemesség követelésére. E követelésnek volt is jogos alapja; hisz IV. Béla szabadságlevelében világosan mondatik, hogy a vágvidéki székelyek nem meghatározott számban, hanem ugy mint a nemes emberek maguk költségén és személyesen fölfegyverkezve tartozzanak a királylyal hadba menni (non sub certo numero, sed eo modo sicut servientes regales, per se et personaliter armati nobiscum exercituare teneantur.) Már pedig ezen intézkedés inkább teher mint kedvezés, ha a személyes nemesség nem jár vele. Ezen követelést IV. László gyöngye kormánya alatt már érvényesíteni lehetett, és ha ez által maga a telep szervezete végkép föl nem bomlott, csak annak tulajdonítható, hogy a gyöngye és zavaros kormány alatt, különösen a főurak elnyomási törekvése ellen, nagyobb biztosítékot nyújtott a testületi szabadsalom mint az egyéni nemesi jog.

(Folyt. köv.)

1-3

Pályázat.

2)

Haraly községben a községi iskola tanítói állomására az 1873-ik és 1874-ik tanévre az iskolaszék által pályázat nyitattik.

Evi járandósága készpénzben 300 frt., természetben lakása, és pedig 2 szoba, 1 kamara, 1 konyha, 1 pincze és 800 négysz. öl gyümölcsös és veteményes kert.

A pályázni kívánók erkölcsi bizonyítvány, és oklevéllel felszerelt sajátkezűleg írt folyamodványokat folyó év szeptember 20-áig a községi iskolaszék elnökségéhez küldjék be.

A megválasztott egy évi próbaidő után nyer végleges megerősítést.

Haraly 1873. július 17-én.

Az iskolaszék megbízásából:

Finta József,
elnök.

Finta Ferencz,
jegyző.

Mint tisztartó

vagy erdész kíván egy 29 éves nőtlen férfi alkalmaztatni. — Bővebb tudósítást nyerhetni a szerkesztőségénél.

3) 1-1

Burchez Henrik FINEVELDÉJE BRASSÓBAN.

Ezen intézet, mely szép és egészséges helyen fekszik, a növendékeknek alkalmat nyújt a nyilvános tanodákban tanult tárgyakon kívül a német és francia nyelvekben, ugy mint a zenében való teljes kiképzésre. Rendszeres tánc- és torna-tanításban is részesülnek. Oly növendékek, kik iskolai tanulmányaikban gyöngék, magánoktatást nyernek. Képzett, alkalmas tanerőkről gondoskodva van.

Az intézet mindent megtesz a növendékek helyes fejlesztése és kiképzésére.
Tantervek ingyen.

5 1-0

JEAN NÁNDOR

tisztelettel jelenti, hogy üzletét a nagyutcából a r. plébanusi épületbe

Klastromutcza 5. sz.

tette át. Ajánlja magát minden szakmájába vágó megbízásnak legpontosabb teljesítésére, ugy mint jól ellátott, nagy választéku készletét

5-10

kabát-, nadrág- és mellény-kelmékből.

6)

ORGONAK!!

A nagyérdemű egyház-elöljáróságoknak figyelmébe ajánlja alólirt, hogy új orgonák jelen korszak szerinti készítését különféle dispoziciókkal, — elvállalja.

Ajánlja a már ösmert jó műveit a művészet és zene minden kedvelőinek és megrendeléseknél pontos szolgálatot ígér olcsó árakkal, több évi jótállás mellett.

Nagy József,

zongora-, harmonium- és orgona-művész.

Saját házában, bolgárszeg 1436. sz. alatt a gőzfürdővel szemben, Brassóban.

4

1-18

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Uj nyomda Brassóban!

A nagyérdemű közönségnek tisztelettel tudomására hozzuk, hogy

POLLÁK ÉS HERRMANN

ezég alatt

BRASSÓBAN

ujjonnan berendezett nyomdai üzletünket megnyitottuk, és minden e szakba vágó munkák elkészítésére ajánlkozunk.

Alkalmas munkaerőkkel, új gyorsajtóval, a legujabb alaku kiválóan csinos betűkkel, jó és szép papírral rendelkezvén, minden megrendelés pontos, gyors, izléses, és jutányos áron való teljesítését ígérhetjük. Kisebb fordítások és fogalmazásokat ingyen eszközölünk, hivatalos nyomtatványokat postadíj-mentesen küldünk be.

Az üzlet szellemi részét a „Nemere“ szerkesztője Herrmann Antal vezeti, ki is a nyomtatványok szövegének hibátlanságáról kezeskedik. A technikai részt jőnevű gyakorlott nyomdász Pollák Mór kezeli.

Üzlethelyiségünk ideiglenesen a Halpiacson 97. sz. a. van, Szt.-Mihály napjától kezdve teljesen berendezve leszünk a Halpiacson 311. sz. a., a Zlatko-féle házbán, hol Herrmann Antal irodája is leend.

Brassó 1873. szeptember hó 1-én.

Pollák és Herrmann

nyomdatulajdonosok.

1)